

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	4
1.5 นิยามศัพท์	4
1.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1.6.1 การศึกษาการวัดประสิทธิภาพการผลิต	5
1.6.2 การศึกษาประสิทธิภาพทางเทคนิคในการผลิตข้าว	7
1.6.3 การศึกษาสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือนกับประสิทธิภาพ ในการผลิตข้าว	9
บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย	11
2.1 แนวคิดทฤษฎี	11
2.1.1 แนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพการผลิต	11
2.1.2 แนวคิดวิธีการวัดประสิทธิภาพการผลิต	13
2.1.3 แนวคิดทฤษฎี Stochastic Frontier Approach	15

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

2.2	วิธีการศึกษา	21
2.2.1	ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล	21
2.2.2	ตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง	22
2.2.3	การจัดการข้อมูล	23
2.2.4	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	25
2.2.5	สมมติฐานของการศึกษา	27
บทที่ 3	การผลิตและการตลาดข้าว	30
3.1	ลักษณะการผลิตข้าวของไทย	30
3.2	แหล่งผลิตข้าวในประเทศไทย	33
3.3	ลักษณะของตลาดและการค้าข้าวภายในประเทศ	35
3.3.1	วิธีการตลาดข้าวของไทย	35
3.3.2	ลักษณะของตลาดข้าว	37
3.3.3	การซื้อขายข้าวของโรงสี	37
3.3.4	บทบาทของพ่อค้าคนกลางในการซื้อขายข้าวเปลือกระหว่างไร่นากับโรงสี	39
3.3.5	บทบาทของนายหน้า (หยัง) ในตลาดข้าวสาร	42
3.3.6	กระบวนการค้าข้าวสารที่บริโภคในประเทศ	43
3.4	การส่งออกข้าวของไทย	45
บทที่ 4	การผลิตข้าวในภาคเหนือ	47
4.1	ลักษณะทั่วไปของข้าว	47
4.1.1	ข้าวที่ปลูกเพื่อใช้เป็นอาหาร	47
4.1.2	พันธุ์ที่ปลูก	48
4.1.3	ฤดูกาลเพาะปลูก	49
4.2	ลักษณะการผลิตและแหล่งผลิตข้าว	50
4.3	กรรมวิธีการผลิตข้าว	52
4.4	สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	58

4.5	ครัวเรือนเกษตรกรที่ทำการผลิตข้าว	60
4.6	ลักษณะบทบาทหน้าที่และการตัดสินใจในการผลิตข้าว ของครัวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตข้าว	69
4.7	ปัญหาในการผลิตข้าวของครัวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในภาคเหนือ	74
บทที่ 5	สถานภาพของหัวหน้าครัวเรือนและความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าว ในภาคเหนือ	77
5.1	เส้นพรมแดนการผลิตข้าว	77
5.2	ความไม่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าว	81
5.3	สถานภาพของหัวหน้าครัวเรือนกับความไม่มีประสิทธิภาพ ทางเทคนิคในการผลิตข้าว	82
บทที่ 6	สรุปและข้อเสนอแนะ	86
6.1	สรุปผลการศึกษา	86
6.2	ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม		90
ภาคผนวก		94
ประวัติผู้เขียน		99

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1.1	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของข้าวของประเทศผู้ผลิตที่สำคัญ ปีการเพาะปลูก 2545/46	1
1.2	จำนวนชั่วโมงการทำงานในไร่นาและในบ้านของชายและหญิงในรอบ 1 ปี	3
2.1	จำนวนตัวอย่างของการศึกษาจำแนกตามจังหวัด อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน	24
3.1	พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของข้าวนาปี ปีการเพาะปลูก 2541/42-2546/47	30
3.2	พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของข้าวนาปรัง ปีการเพาะปลูก 2542-2546	31
3.3	ร้อยละของพื้นที่เพาะปลูก และผลผลิตข้าวนาปีในภาคต่าง ๆ ปีการเพาะปลูก 2545/46	34
3.4	ร้อยละของพื้นที่เพาะปลูก และผลผลิตข้าวนาปรังในภาคต่าง ๆ ปีการเพาะปลูก 2546	34
3.5	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวตั้งแต่ปี 2542 – 2546	45
3.6	ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยแยกรายประเทศปี 2544 – 2546	46
3.7	ราคาข้าวเปลือกเจ้า 5% ที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่งข้าวสาร 5% ในตลาดกรุงเทพฯ และราคาส่งออกข้าว 5% เอฟ.โอ.บี. ปี 2541-2546	46
4.1	พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของข้าวนาปรังในภาคเหนือ ปีการเพาะปลูก 2544-2546	51
4.2	พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ของข้าวนาปีในภาคเหนือ ปีการเพาะปลูก 2543/44 -2545/46	52
4.3	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายและ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุของหัวหน้าครัวเรือน	60
4.4	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายและ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของหัวหน้าครัวเรือน	61

4.5	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายและ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	62
4.6	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดเชียงรายและ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเกษตร ของหัวหน้าครัวเรือน	63
4.7	ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือน	63
4.8	พื้นที่เพาะปลูกข้าวเฉลี่ยในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือน	64
4.9	ต้นทุนค่าใช้จ่ายเครื่องจักรเฉลี่ยต่อไร่ในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือน	65
4.10	ปริมาณพันธุ์ข้าวที่ใช้เฉลี่ยต่อไร่ในจังหวัดเชียงรายและจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือน	65
4.11	ค่าใช้จ่ายในการใช้ปุ๋ยเคมีและฮอร์โมนเฉลี่ยต่อไร่ในจังหวัดเชียงรายและ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือน	66
4.12	ค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีกำจัดโรคและแมลงเฉลี่ยต่อไร่ในจังหวัดเชียงราย และจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือน	67
4.13	จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเพาะปลูกข้าวเฉลี่ยต่อไร่ในจังหวัดเชียงรายและ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสถานภาพของหัวหน้าครัวเรือน	68
4.14	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดเชียงรายและจังหวัด นครสวรรค์ จำแนกตามบทบาทหน้าที่ในกิจกรรมต่างๆ ของการเพาะปลูกข้าว	71
4.15	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตัวอย่างในจังหวัดเชียงรายและจังหวัด นครสวรรค์ จำแนกตามการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ	72
4.16	จำนวนและร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในจังหวัดเชียงรายและ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัญหาต่างๆ ในการผลิตข้าว	74
4.17	จำนวนและร้อยละของการแก้ไขปัญหาเรื่องโรคและแมลงในจังหวัดเชียงราย และจังหวัดนครสวรรค์	75
4.18	จำนวนและร้อยละของการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำในจังหวัดเชียงรายและ จังหวัดนครสวรรค์	75

4.19	จำนวนและร้อยละของการแก้ไขปัญหาเรื่องแรงงานในจังหวัดเชียงราย และจังหวัดนครสวรรค์	76
5.1	ค่าสถิติต่างๆ ของตัวแปรที่ใช้ในการประมาณค่าแบบจำลองเส้นพรมแดนการผลิตข้าว	78
5.2	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการประมาณค่าแบบจำลองเส้นพรมแดนการผลิตข้าว	78
5.3	ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองเส้นพรมแดนการผลิตข้าว ด้วยวิธีการ MLE	80
5.4	จำนวนและร้อยละของแปลงตัวอย่าง จำแนกตามช่วงของประสิทธิภาพทางเทคนิค	81
5.5	ค่าสถิติต่างๆ ของตัวแปรที่ใช้ในการประมาณค่าแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค	82
5.6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการประมาณค่าแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค	83
5.7	ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค	84

สารบัญภาพ

รูป	หน้า	
2.1	ประสิทธิภาพทางเทคนิค ราคา และเศรษฐศาสตร์	12
3.1	บริเวณที่ปลูกข้าวเจ้าและข้าวเหนียวของประเทศไทย	32
3.2	เส้นทางเดินของข้าวจากชาวนาถึงผู้บริโภคและผู้ส่งออก	36

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved